

Rozhovor s reverendem Kwang-Hyun Ryu o náboženství v Koreji a zvláště o křesťanství

MISIE NENÍ PROGRAM, ALE SDÍLENÍ ŽIVOTA

Pavol Bargár

Kwang-Hyun Ryu (*1977) je pastorem Korejské presbyteriální církve (PCK). Od roku 2012 působí v České republice jako misionář na základě partnerství mezi Českobratrskou církví evangelickou a PCK. Působí jako pastor korejské komunity v kostele U Jákovova žebříku v Praze-Kobylisích, kde spolu koexistují křesťané z různých etnických, jazykových a kulturních prostředí.

Jaká náboženství byla historicky součástí korejského prostředí? Jak se do Koreje dostalo křesťanství?

Nejstarším náboženstvím Koreje je lidové náboženství podobné šamanismu, které se udrželo od pravěku až do současnosti. Buddhismus se do Koreje dostal ve 4. století z Číny a toto náboženství se v kultuře šířilo až do období vlády dynastie Čoson, kdy byl jako státní filozofie nastolen konfucianismus. Během pozdějšího období dynastie Čoson se v Koreji začalo prosazovat křesťanství. Nejprve sem začal koncem 18. století formou západních studií pronikat z Číny katolicismus a poté se pod vlivem západních misionářů, kteří přišli koncem 19. století, rozšířil na korejskou půdu i protestantismus.

Mohl byste, prosím, představit současnou korejskou náboženskou scénu a uvést některé z hlavních trendů?

Podle nejnovější statistiky (2021) je protestantů 17 %, katolíků 6 %, buddhistů 16 % a 60 % se nehlásí k žádnému náboženství. Na základě těchto čísel lze říci, že v současné době je v Koreji hlavním náboženstvím křesťanství (23 %) a mezi křesťany převládá presbyteriánství. Dá se také říci, že trendem poslední doby je zvyšování podílu lidí bez vyznání. Způsob života víry se stále více různí.

Před několika desetiletími byla důležitým teologickým proudem v Jižní Koreji teologie Minjung. Má nějaký vliv i dnes?

Teologie Minjung v Koreji vzešla na počátku 70. let 20. století ze skličující reality, kdy lidé v Koreji trpěli politickým útlakem a vyvlastňováním majetku ze strany vojenské diktatury, a vyvinula se v teologii, která posledních 30 let přitahuje

pozornost křesťanského světa. „Minjung“ znamená doslova „masa lidí“, ale v širším významu je tento termín označením pro ty, kdo jsou politicky utlačováni, majetkově vykořisťováni, společensky znevažováni a bez přístupu ke vzdělání kulturní a intelektuální povahy. Tvůrci teologie Minjung pojali na základě společně vnímaného utrpení a solidarity s trpícími tuto masu lidí jako nástroj osvobození spíše než jen jako objekt, který má být osvobozen, tj. využili korejskou historii a kulturu jako nástroj, který by mohl poskytovat alternativní způsob života k ubíjející kultuře kořistnictví a majetnictví.

Chtěli také všechno nahlížet odspoda nahoru, tedy odpoutat se od schématu konvenční teologie, která se na vztahy mezi Bohem a lidmi i mezi lidmi navzájem dívala shora dolů. To přispělo k rozvoji nových teologických metodologií, v nichž se církev třetího světa vymanila z podřízenosti západní teologii a předkládá teologii ve svých vlastních tradicích a kontextech. Od 80. let 20. století však teologie Minjung ztratila v Koreji svou vitalitu a upadla do krize a zmatku.

Po celém světě jsou na vzestupu letniční a charismatické formy křesťanství. Došlo k podobnému vývoji i v Koreji?

Ještě předtím, než tradiční letniční církve zakotvily v Koreji, korejská církev zformovala a rozvinula svou vlastní spiritualitu v tradici probuzeneckého hnutí, které v dnešní Severní Koreji začalo působit na počátku 20. století. Přestože se v naukových podrobnostech od letniční-

ho hnutí liší, měla korejská církev od počátku silnou tendenci věnovat pozornost dynamickému působení Ducha svatého a toužit po zkušenosti s ním v bohoslužbě i v životě. V korejské církvi je stále dominantní tradice presbyteriánské církve, ale hnutí Ducha svatého mělo velký vliv.

Letniční hnutí se do Koreje rozšířilo po korejské válce v 50. letech 20. století ve formě denominace Shromáždění

Boží (Assemblies of God). Mnoho lidí si tvoří představu o pentekostálním hnutí prostřednictvím aktivit pastora Yong-gi Cho (1936–2021) a podle rozsahu Církve plného evangelia (Yoido Full Gospel Church). Původně stanový kostel, s kterým v roce 1958 začínal, se v 80. letech rozrostl v největší církevní společenství na světě se 400 tisíci

členy. Nicméně na jeho teologii, život a službu existují jak pozitivní, tak negativní názory.

Od konce 80. let 20. století zakotvily v korejských církvích také různé typy skupin „třetí vlny“, jako je hnutí Vinice, Nová apoštolská reformace, G-12, Kurz Alfa atd. Ačkoli tato hnutí a programy přinesly čerstvý vítr do hnutí Ducha svatého a církevního růstu v korejské církvi, jejich nezvyklé doktríny a praktiky také vyvolaly kontroverze a kritiku.

Jaká je v Koreji situace, pokud jde o ekumenické a mezináboženské vztahy a spolupráci?

Tady se názory různí. Existují denominace, které se aktivně angažují ve věcech jednoty a spolupráce mezi křesťany nebo církvemi, a jsou denominace, které jsou v tomto směru pasivní, nebo dokonce

Pastor Kwang-Hyun Ryu.

negativní. Například když se v roce 2013 konalo valné shromáždění Světové rady církví v jihokorejském Busanu, konzervativní křesťané proti této akci v místě konání protestovali. Pamatují si, jak byli mí přátelé ze zahraničí, kteří tam se mnou byli, překvapeni a ohromeni, když to viděli.

V Koreji je mnoho křesťanů, kteří se sice nestaví proti jednotě a spolupráci mezi křesťany jako takové, ale jednotný církevní koncept, jakým je třeba Světová rada církví, úplně nechápu a spíše se jej obávají. Takové obavy a nedorozumění pramení ze strachu, aby nebyla překroucena pravda, ale souvisejí také s realitou rozdělení Korejského poloostrova. V Koreji jsou silné místní církve, a spolupráce křesťanů tak často nepřesahuje místní úroveň. Je tu ale také mnoho církví a křesťanů, kteří se aktivně angažují v ekumenických partnerstvích. Někteří Korejci dokonce zastávají vedoucí funkce v koaličních organizacích, jako je Světová rada církví a Rada pro světovou misi.

V korejské církvi se také různí názory na mezináboženský dialog. Korea byla dlouho multináboženskou společností a křesťanství v této zemi dokázalo zakotvit právě prostřednictvím vztahů s jinými náboženstvími. V korejském křesťanství je však přesto dodnes dominantní pozice, která pohlíží na lidi jiných náboženství pouze jako na objekty konverze. Dokonce tam, kde je nadšení a oddanost misii vyšší, je tendence mít nepřátelštější nebo agresivnější přístup k jiným náboženstvím. Obavy z „náboženského pluralismu“ jsou tu jedním z faktorů, které ztěžují mezináboženský dialog. Stále větší podporu však získává postoj, který usiluje o vzájemné porozumění a solidaritu prostřednictvím mezináboženského dialogu a dialog považuje za nezbytnou součást evangelizace.

Hrají v korejském náboženském prostředí nějakou roli fenomény jako sekularizace nebo náboženské odcizení? Je náboženství součástí veřejného života v Koreji?

Vzhledem k tomu, že Korea nebyla v minulosti křesťanskou zemí jako většina Evropy, nelze říci, že by zde sekularizace měla stejné podoby jako v Evropě. Ale i v Koreji dnes k podobným jevům dochází. Rozpoznáváme tu dvě hlavní tendence. První z nich je, že i v Koreji dnes

roste počet lidí, kteří jsou křesťanského vyznání, ale nechodí do kostela. Stejně jako v anglicky mluvícím světě se k označení této tendence používají výrazy jako „believing without belonging“ (víra bez církevní příslušnosti) a „unchurched Christian“ (křesťan bez církve), nedávno se v Koreji také objevil termín „가나안 성도“ (kanaánští svatí). Ten odkazuje na lid Boží, který hledá „novou církev“ stejně, jako lid Izraele hledal zemi Kanaán. Pokud v korejštině přečtete slovo „가나안“ (Kanaán) pozpátku, dostanete „안나가“, což znamená „Nechci jít (do kostela)“. Výraz „가나안 성도“ se vztahuje také na ty, kteří nenavštěvují církev nebo zavedenou církev záměrně odmítají. Při průzkumu v roce 2017 se ukázalo, že kanaánští věřící, kteří nechodí do kostela, tvoří 23,3 % všech křesťanů. Nemusí se to zdát jako obrovské číslo ve srovnání se situací v dnešní evropské církvi, ale když vezmeme v úvahu náboženské zvyklosti korejských křesťanů, kteří považovali návštěvu kostela za účelem uctívání Boha v neděli za klíčový prvek svého náboženského života, je to velká změna. Analýza zjistila různé důvody, jako je nespokojenost se zavedenou církví, hledání osobní svobody, změna prostředí nebo osobní důvody. Ale dvě třetiny z nich říkají, že se do církve chtějí vrátit.

V náboženském prostředí Koreje se v tomto trendu rozmáhá ještě další hnutí. V korejské církvi dnes nabývá na síle teologie, která zdůrazňuje, že křesťanská víra musí pronikat do každodenního života křesťanů a do veřejné sféry společnosti. Je výsledkem sebereflexe, že když se církev stane církví pro všechny, nejen pro své členy, může se stát církví důvěryhodnou ve společnosti. Církev se různými kreativními způsoby a z různých úhlů pohledu snaží o komunikaci s místní komunitou a plnění své veřejné role a svých povinností.

Nacházejí se v Koreji nějaká významná nová náboženská hnutí?

V Koreji existuje mnoho nových náboženských hnutí. Nacházíme v nich podobnosti s křesťanskou doktrínou, ale jsou považována za „heretická“ nebo za „pseudohnutí“, protože je zavedené církve považují za problematické. Je známo, že jejich počet přesahuje 500. Mezi nimi jsou náboženské skupiny jako Šinčchondži a Sekta spásy, které aktivně šíří své náboženství nejen v Koreji, ale i v zahra-

ničí. Obracují se k lidem velmi strategickým a kreativním způsobem, budují vztahy a působí pod různými názvy skupin a programů, které znesnadňují jejich identifikaci, takže je třeba opatrnosti.

V mnoha korejských církvích hraje klíčovou roli jejich misijní identita. To se projevuje například tím, že korejšti misionáři vykonávají svou službu po celém světě nebo že jsou mladí křesťané vysíláni na krátkodobé misijní cesty do různých zemí. Mohl byste vysvětlit, jak korejšti křesťané chápou své misijní povolání?

Korejská církev má ve srovnání se západními církvemi krátkou církevní historii, a proto pamatuje na důležitost a smysl misie. Korejská církev má také na misie dobré vzpomínky, na rozdíl od nových církví v jiných zemích, které zažily imperialistické misie. Protože evangelium přijala v době politického, ekonomického a sociálního oslabení, byla schopna cítit a zakoušet význam a hodnotu evangelia a zároveň účinek a potřebnost misie historicky, národně i existenčně. Tato zkušenost se stala základem a pramenem misionářské identity a nadšení. Od roku 2021 vyslali korejšti křesťané více než 20 tisíc misionářů do 167 zemí po celém světě. Ačkoli takovéto nadšení, oddanost a dynamika jsou silnými stránkami mise korejské církve, její misijní postoj, který chápe misii spíše jako jednorázový program než jako vzájemné sdílení ve společném životě, je problémem, který je třeba překonat.

Některé korejské církve byly klíčovými činiteli v úsilí o usmíření mezi Severní a Jižní Koreou. Mohl byste o těchto snahách říci něco více?

Korejská společnost trpí jizvami z války a hořkostí rozdělení už celých 70 let. „Systém rozdělení“ byl živnou půdou pro strukturální rozpory a patologie. Korejské křesťanstvo bylo teprve po 30 letech od rozdělení schopno učinit první krok k hnutí křesťanského smíru a sjednocení.

V období vojenské diktatury, která byla prosáklá antikomunismem a neschopná zasít ani zrnko míru, stáli korejšti křesťané žijící v zahraničí v čele hnutí za znovusjednocení. Od roku 1984 se díky zprostředkování Světové rady církví uskutečňuje takzvaný „proces Dozanso“,

⇒ Dokončení je v rámečku na další straně dole.

⇒ Dokončení rozhovoru z předchozích stran.

kteřý dal příležitost k setkání a jednání mezi církevními vůdci ze Severní a Jižní Koreje. Význam má také „Korejská církevní deklaráce o národním znovusjednocení a míru“ publikovaná v roce 1988. Jednalo se o první plnohodnotnou deklaráci o sjednocení předloženou nevládním sektorem a doslova prorocký a dobře formulovaný důraz na sjednocení Korejského poloostrova obsažený v této deklaráci nejen vyburcoval křesťany, ale sehrál významnou roli v podněcování další diskuse o sjednocení v korejské společnosti.

Když byla v Jižní Koreji ustavena demokratická vláda a mezikorejské vztahy pokročily, byla jednání vedena především zastupiteli států a jihokorejské církve přispívaly různými formami podpory Severní Koreje a spoluprací s ní. Snahy o ukončení studené války na Korejském poloostrově, které začaly

„Panmundžomskou deklarácí“ vůdci obou Korejí v dubnu 2018, vzedmuly vlnu očekávání nové budoucnosti. Od přerušení severokorejsko-amerického summitu v Hanoji v únoru následujícího roku se však mezikorejské vztahy nadále ochlazují.

Na závěr, můžete, prosím, čtenářům říci něco málo o sobě a svém příběhu?

Když se ohlédnu nazpátek, vidím ve svém příběhu Boží vedení. Měl jsem příležitost dozvědět se o misii na teologickém semináři v Koreji. Uvědomil jsem si, že jsem o misii do té doby moc nevěděl, a také jsem si uvědomil, že všichni křesťané jsou povoláni k misijnímu životu. A jednoho dne jsem se v modlitbě tiše zavázal Bohu: „Kamkoli mě pošleš, tam budu žít misijně!“ Čekal jsem na Boží vedení a po mnoha odbočkách a zvrátech jsem přijel do Česka. Před mým příjezdem nešlo vše úplně podle plánu, vyskytlo se také mnoho nečekaných

potíží. Ale Bůh mě sem přivedl a jsem tu ještě stále. Před příchodem do České republiky jsem si říkal, že tady musím udělat hodně práce a že to taky zvládnou. Po 11 letech života tady si uvědomuji, že to nezvládám, ale také jsem si uvědomil, že Bůh koná své dílo. Možná mě Bůh na tohle místo povolal ne proto, aby mě přiměl něco dělat. Myslím, že to znamená, že chce, abych tu žil v dobrém s lidmi, které mi posílá do cesty. On sám pak může do připraveného prostoru vstupovat. Toto je význam „missio Dei“, jak mu rozumím.

Děkuji mnohokrát! ■

Mgr. **Pavol Bargár**, M. St., Ph.D. (*1981), pracuje jako vědecký pracovník na Evangelickej teologickej fakulte Univerzity Karlovy v Praze. Mezi jeho badatelské záujmy patria vzťah teológie a kultúry, misiológia a interkultúrna teológia a medzináboženské vzťahy.